

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gold. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 24. maja 1871.

Obseg: O zadevah žitne cenitve. — Potni poduk o Krasu in o pogozdovanji Krasa. (Dalje.) — Kako primerno pripravljati gluhoneme za sprejem v kako gluhonemnico. (Dalje.) — Telovadno in boriteljsko imenoslovje. (Dalje.) — Primula veris. (Dalje.) — Iz Ruskega. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O zadevah žitne cenitve.

Od gosp. Antona Podkrajšek-a, zastopnika vélikih posestnikov v cenilni komisiji za okraj ljubljanski, smo prejeli predloge, ki jih je tej komisiji stavil pri obravnavi 8. dne t. m.

Vse, kar nam od domoljubnih izvedencev dohaja o cenitvi naših poljskih pridelkov, ki bode podlaga prihodnjemu zemljiškemu davku, je nam jako drago zato, da se ob pravem času razjasni, kar jasnila potrebuje. Zdaj luč pod mernik staviti in skrivaje obravnavati take reči, ki ne smejo biti nobene skrivnosti, bila bi le po prevkorenjeni birokratični razvadi pregreha zoper deželo našo, ki je ravno zato se s silnimi zemljiškimi davki obložila, ker se je pri prvi katasterski cenitvi vse skrivaje delalo, to je, nič očitno po časnikih se razpravljalo.

Gosp. Podkrajškovi predlogi zadevajo srednjo ceno (Durchschnittspreis) poglavitnih poljskih pridelkov, to je, pšenice, rži, ječmena in ovsa.

Srednja cena za ta žita je določena po tržni ceni ljubljanski, in sicer za vagán ali 2 mernika

pšenice s 4 goldinarji	84	kr.
rži s 3 „	15	kr.
ječmena z 2 „	55 ¹ / ₂	kr.
ovsa z 1 „	82	kr.

Zoper to določitev srednje cene se mora ugovarjati sledeče:

Najbolj pravično se donesek zemljišča more soditi le po tisti ceni, ki ga žito v svojem kraju (Localpreis) ima, zato nikakor ne morem odobriti tega, da bi se imenovani pridelki cenili po ljubljanski tržni ceni. Na ljubljanski sejm se iz okolice ljubljanske in posebno iz Dolenskega pripelje najbolje blagó na prodaj. Tega žita pa na ljubljanski sejm malokterikrat pripelje kmet sam, ampak pripeljejo ga predkupci in žitni barantači.

Cena na ljubljanski trg pripeljanega žita mora memo cene, ki jo to žito ima domá na mestu pridelka, veliko viša biti, in sicer a) zavolj vožnine do mesta, b) zavolj cestnine in mostnine, c) zavoljo štantnine, d) zavoljo vžitne dače, e) zavoljo dobička, ki ga prodajalec išče pri prodaji.

Na trg se pripelje najlepše in najbolje blagó, — kako neki bi se po tej ceni mogel ceniti pridelek zemlje, na kateri kmet prideluje dobro, srednje in slabo blagó!

Če se srednja tržna cena za pšenico stavi na 4 gld. 84 kr., tedaj bi se morala ta cena razločiti na trojno

po dobrem, srednjem in slabem pridelku, in še le po srednji ceni te trojne razmere ceniti zemljiški (gruntni) donesek. Po takem, če je tržna cena

najlepše pšenice	4	gold. 84	kr.,
bi za srednje blagó znašala	3	„ 22 ² / ₃	„
za slabo blagó pa	1	„ 61 ¹ / ₃	„

to daje skupaj za vagán pšenice 9 gold. 68 kr., srednja cena po takem bi tedaj bila 3 gold. 22²/₃ kr., a še ta cena morala bi se znižati za toliko, kolikor znašajo stroški, ki so gori imenovani pod črko a) do e). Vsi ti stroški bi se tedaj morali odšteti od 3 gold. 22²/₃ kr., in kar po tem ostane, to je prava cena lokalna, in le ta sme po pravici biti podlaga cenitvi zemljiškega doneska.

Kakor smo pšenico razločili na blagó trojne sorte in potem računili ceno, ravno to veljá tudi o rži, ječmenu, ovsu.

Pa še druge okoliščine podirajo srednjo ljubljansko tržno ceno. Naj tudi to povem.

Ob tržnih dnevih služabnik mestne gosposke na sejm pozveduje žitno ceno in jo komisarju pové. Kar se mu pové, to on pové naprej, ne gledé na to, kdo je predkupec in kupec.

To tedaj, kako se tržna žitna cena pozveduje, bi moralo občinstvo, vlada in cenilna komisija dobro vedeti; pri nakupovanji žita za vojaščino, za idrijsko rudarstvo itd. veljá sploh tržna cena za merilo. Kako lahko nevestni podvzetniki, ki žito prodajajo vojaščini itd., sami sebi na dobiček podražijo ceno, ni težko uganiti; o pravem času dadó lastnega žita pripeljati na sejm, mu napnó ceno visoko, magistratni služabnik pride in si jo zapiše, kakor je slišal.

Ljubljanskega žitnega trga je le jeseni po mlatvi in spomladi pred setvijo kaj, — drug čas ga skoro nič ni; ta čas pa je ravno voda na mlin imenovanim barantačem: takrat pripeljejo svojega žita ter mu stavijo kolikor mogoče visoko ceno.

Po vsem tedaj je jasno kot beli dan, da ljubljanska tržna cena nikakor ne more biti podlaga zato, da bi se po tej tarifi cenil zemljiški dohodek.

Da se ogersko, hrvaško in še drugo v našo deželo pripeljano žito draže prodati dá kakor naše domače, to je gotovo, ker je veliko bolje, čisto in teže memo domačega (tuja pšenica je 6 do 8 funtov teža, rž 3 do 5, oves 8 do 10, ječmen pa še veliko teži).

Naposled moram omeniti, da tudi ažijo je od škode pri žitni kupčiji in da tudi na ažijo je treba ozir jemati.

Če vse to, kar sem tukaj razložil, zvedeni in skušeni možje nepristransko prevdarijo, mislim, da mi pritrdijo, da sem resnico govoril in da imam prav, ako

predlagam, da srednja tržna cena za dobro blago naj se stavi tako-le:

za vagán pšenice	4 gold.	5 kr.
za „ rží	2 „	50 „
za „ ječmena	2 „	20 „
za „ ovsa	1 „	40 „

Tako se glasi gosp. Podkrajšekovo poročilo.

Potni poduk

o Krasu in o pogozdovanji Krasa.

Spisal za domorodce notranjske Ljudevit Dimic,

c. kr. nadgozdnar in gozdni poročevalec, ud centralnega odbora kmetijske družbe.

(Dalje.)

Kaj pa bomo z golim Krasom začeli, kjer morabitni vže sto let ni zrastle drevesce?

Da se tukaj gozd ne zaredi tako več, kakor drugod, temu je poglavitna krivica paša zlasti ovác in kóz.

Vem, da Krašovci te živali neogibno potrebujejo, vsaj tudi ni potreba, da bi se morala ta paša popolnoma odstraniti; na vsaki način pa se mora omejevati.

Od sveta, kar se ga za pogozdovanje odloči, naj srenje z gozdom zaredijo samo tiste dele, kateri so ležeči po dolinah in nižavah, posebno to velja od pašnikov, kateri še niso razdeljeni in se občno vživajo.

Od vsacega tacega pašnika naj srenja odloči deset ali pa dvajseti del za pogozdenje. Potem naj se tla posnažijo, ter se kamenje pobere, in s tem kamenjem za gozd odločeni prostor ogradi, ravno tako, kakor se drugod „ograde“ delajo.

Nek izveden Krašovec nasvetuje, naj se še za nekoliko časa ovčej čedi ležišče napravi, da se tla malo pognojé. Od tega časa naprej pa naj se nobena živina več na pašo ne pusti. Zdaj naj se tukaj drevesno seme se je ali naj se mlada drevesa sadijo.

Ako je še kaj grmovja po ogradi, naj se obdeluje ta prostor z belim ali črnim borovcem, brestom, s smreko, mecesnom, gabrom, črnim topolom ali z akacijo.

Ako ni tacega grmovja, naj se začenja s tacimi lesovi, ki se tudi brez nastrešja radi primejo, da se more potem drevesom ugodno stališče dati.

Za to so zlasti sposobni:

Črni in beli borovec in jesen. Tudi božje drevo (nemški „Götterbaum“) je za ta namen pripravno. Na Primorskem se je veliko kamnitega krasa s tem drevesom z vspehom nasadilo. Božje drevo raste hitro in steguje svoje korenine globoko v tla, zato se boljše upira burji. Razun tega pa tudi zemljo boljša z odpadkom listja.

Sploh pa je po Krasu boljši les sejati nego saditi ga. V gredici se bode gozdna rastlina ali mlado drevesce preveč omehkužilo (scarkljalo), za gredico se zemlja globoko predela ali preorje, in v taki zemlji se koreninice preveč raztegujejo; potem pa, ko se mlado drevo presadi, tacim koreninam prostora pomanjkuje, rastlina jame bolehati in sušiti se, ravno tako, kakor se razpestovanemu otroku godi, ako se mu pozneje kaka nesreča primeri. Ako je to delo umno in varno dovršeno, in ako se le vsako leto prazni prostori vnovič zasadijo, in če se po ogradi ne pase, bode gozd v 15 do 20 letih toliko zrastle, da živina ne bo mogla vrhov več z gobcem doseči.

Kakor hitro je gozd toliko dorastle, se paša lahko zopet brez zadržka začne. Pod senco in v drevesni rôsi bo paša gotovo bolj okrepčavna in tečna za živino, kakor pod soparnimi solnčnimi žarki.

Po tem načinu naj bi se vsako leto novi del pogozdil. Vspeh tacega truda bo marsikterega vabil po izgledu ravnati. To bi pogozdovanji kmalu mnogo prijateljev pridobilo.

Zadosti je pa še tudi tacih krajev na Notranjskem, kjer se po pašnikih še znajde hosta, če tudi le nizka, revna in spačena hosta. Taka hosta se bo kmalu povzdignila, ako se paša le za 10 let odstrani. Razun tega najdemo v kraški zemlji še mnogo starih drevesnih korenin in porobkov. Iz tacih korenin in porobkov se včasih gozd kmalu sam po svoji moči zopet omladi ali zaredí, ako se le ne pase.

Kjer je še kaj hoste, Vam toraj svetujem: jo najpoprej ostro, golo in nekoliko poševno posekati, porobki bodo potem kmalu mladike pognali, iz katerih se počasi gladki gozd povzdigne.

Na ta način se pa le tista drevesa dajo omladiti, katerim perje ali listje vsako leto odpada. Borovci, smreke in hoje, to je, iglenata drevesa, ne poženejo več iz korenin, ampak samo iz semena.

(Dalje prihodnjič.)

Podučne stvari.

Kako primerno pripravljati gluhoneme za sprejem v kako gluhonemnico.

Spisal Ivan Nep. Boštjančič.

(Dalje.)

4. Kako pride gluhomutec do mimike in kak pomen ima ona za-nj.

§. 10. Da je pomanjkanje sluha ob enem tudi vzrok nemosti, bilo je že dokazano. Zadnja je gluhomova največa nesreča, tega ne more nobeden tajiti, in v prihodnje bomo imeli priložnost to natančneje opazovati. Kar je bilo do sedaj rečeno, je nam neovrgljiv dokaz, nasproti velikrat izgovorjenemu mnenju, da se mora imeti gluhonem pri vstopu v šolo kot stvar brezi vsacega razvoja. Na vsak način je tako mnenje neumna prenapetost, ker nas skušnja drugače prepričuje. Naj ima jezik še tak upliv na duševni razvoj, gluhonem vendar ne ostane popolnoma neomikan, čeravne ne vé, kaj je govornjeni jezik. V krogu počutnega opazovanja si nabira s pomočjo očesa in drugih čutov predočbe vseh vrst, in to po ravno tisti poti, po kateri si jih nabira polnočutni človek; tudi notranjega dušnega stana si je svest, in sicer tako določno, da je spozná tudi pri drugih z gotovostjo ž njihovih obrazov in gibanj. Predočbe mu pa dajejo gradivo in povod k mišljenju. On primerja, presoja in vstvarja pojme, in ni je sploh počutne razmere, da je on v njemu dohodljivem krogu ne razume. Utegnil bi mi kdo reči, da stavim mnenje proti mnenju, a to ni res, kar bode neovrgljiv dokaz na daljno opazovanje nesrečnega gluhomutca, bode dokaz, da se opiram na skušnjo.

§. 11. Ta njegov razvoj tedaj v gluhonemu, kakor polnočutnem, vzbudi potrebo govora. Kar spozná, čuti, želi, hoče dopovedati in tirja, da tudi drugi tako storé. Ker po navadni poti — z govornjenim jenim jezikom — ne more zadostovati silni potrebi razodevanja svojih misli, ogleda se po kakem drugem pomočku, in pride potem neobhodno do mimike, ki mu se naravno ponuja, tako rekoč kot nadomestilo govora. Kako blizo imamo mimične obraze, prav lahko razvidimo iz vsakdanjega življenja. Denimo, morski valovi plahnejo iz ravsute ladije človeka na otok, čegar prebivalci ne razumejo njegovega in on ne njihovega jezika. Je medsebojno občenje onega človeka in tamoš-